

Dicționarul
piratilor
și al
corsarilor

CARTIER

Editura Cartier, SRL, str. București, nr. 68, Chișinău, MD2012.

Tel./fax: 24 05 87, tel.: 24 01 95. E-mail: cartier@cartier.md

Editura Codex 2000, SRL, Strada Toamnei, nr.24, sectorul 2, București.

Tel/fax: 210 80 51. E-mail: codexcartier@gmail.com

www.cartier.md

Difuzare:

București: Strada Toamnei, nr.24, sectorul 2.

Tel./fax: 210 80 51. E-mail: codexcartier@gmail.com

Chișinău: str. București, nr. 68. E-mail: cartier@cartier.md

Cărțile CARTIER pot fi procurate în toate librăriile bune din România și Republica Moldova.

LIBRĂRIILE CARTIER

Casa Cărții, bd. Mircea cel Bătrân, nr. 9, Chișinău. Tel./fax: 34 64 61. E-mail: casacartii@cartier.md

Librăria din Centru, bd. Ștefan cel Mare, nr. 126, Chișinău. Tel./fax: 21 42 03. E-mail: librariadincentru@cartier.md

Librăria din Hol, str. București, nr. 68, Chișinău. Tel.: 24 10 00. E-mail: librariadinhol@cartier.md

Librăria Vărul Shakespeare, str. Șciusev, nr. 113, Chișinău. Tel.: 23 21 22. E-mail: librariavs@cartier.md

Librăria 9, str. Pușkin, nr. 9, Chișinău. Tel.: 22 37 83. E-mail: libraria9@cartier.md

Colecția *Cartier codobelc* este coordonată de Vitalie Coroban

Editor: Gheorghe Erizanu

Ilustrații: Christel Espié

Lector: Em. Galaicu-Păun

Coperta: La Martinière Jeunesse

Design/tehnoedactare: Marina Fusa

Prepress: Editura Cartier

Tipărită la Combinatul Poligrafic (nr. 91208)

Dominique Joly

LE DICO DES PIRATES ET DES CORSAIRES

© 2005, Éditions de La Martinière (Paris, France)

Dominique Joly

DICȚIONARUL PIRAȚILOR ȘI AL CORSARILOR

Ediția I, aprilie 2009

© 2009, Editura Cartier pentru prezenta versiune românească. Această ediție a apărut într-un tiraj de 800 de exemplare. Toate drepturile rezervate. Cărțile Cartier sunt disponibile în limita stocului și a bunului de difuzare.

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Joly, Dominique,

Dicționarul piraților și al corsarilor / Dominique Joly ; trad. : Ioan T. Bița ; il. Christel Espié.

– Ch. : Cartier, 2009 (Combinatul Poligr.). – 124p. – (Colecția Cartier Codobelc).

Tit. orig.: Le dico des pirates et des corsaires. – 800 ex.

ISBN 978-9975-79-560-9

087.5

J 72

Dominique Joly

Dicționarul
piratilor
și al
corsarilor

Ilustrații de Christel Espié

Traducere din franceză de Ioan T. Bița

CARTIER

MIC GHID DE UTILIZARE

ARTICOL
clasat în ordine
alfabetică

CUVINTE
ÎN BOLD
fac trimeriter la alte
cuvinte explicate
în lucrare

Este ales de echipaj pentru capacitățile sale tehnice, dar și pentru curajul său, fermitatea și aptitudinea sa de a comanda un grup de luptători. Sarcina sa nu este deloc ușoară, căci trebuie să ceară un minimum de disciplină din partea unor oameni liberi, adepți ai egalității, duri, brutali și adesea bețivi. Dacă displace pentru vreun motiv sau altul, căpitanul riscă să fie înlocuit și părăsit pe o insulă pustie! În majoritatea cazurilor, el are alături adunarea

generală, compusă din întreg echipajul, și care se reunește pentru a lua hotărârile cele mai importante: expediția următoare, destinația de urmat, reguli de viață de modificat... El aplică și **CONTRACTUL DE VIAȚĂ COLECTIV**, care îi leagă pe pirazi între ei. Mulți căpitani au dobândit o solidă reputație în urma acțiunilor lor strălucite, a cruzimii lor proverbiale și a costumelor lor excentrice. Au devenit pentru oamenii lor adevărați eroi, precum: **MORGAN**, **Misson** sau **BARBĂ NEAGRĂ**.

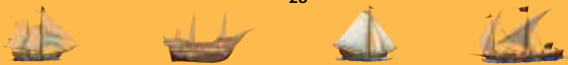

CĂINII DE MARE

Porecile dată **CORSARILOR** reginei Elisabeta I, care domnește între 1558 și 1603.

Ca să se opună voinței vărului ei, Filip al II-lea, regele Spaniei, care are pretenția de a fi stăpân pe mări și pentru care **AMERICA** este o peșteră a lui Ali Baba, regina își aruncă în luptă, pe mările și oceanele lumii, corsarii ei cei mai faimoși. John Hawkins, Francis Drake sau Walter străbat aceste mări și oceane, pradă **GALIOANE** spaniole și își

28

Zece pagini
duble tematice,
prezentate
astfel:

PRADA

Adesea, prada este împărțită în părți egale.

Prima și nepremunțată pe cel care s-a fugit cu eronim, ceea ce răsturnește metode și alianțe din te încălzirare!

Seful pragilor este cel care pite să se impună în fața înverșinatele sale. Dacă nu le este pe plac, încă eficient să fu reștoprădit sau părăsit pe o insulă pustie.

Căpitanul vine de pe corabia atacată. A căpitanul se rugăm pe **CĂPITAN** să ne spună locul unde era ascuns.

NAȚIILE sunt rare și foarte aproximative. În cazul călătorilor lor, navigatorii fac mereu tot felul de adorbări, modificări înesabile, recelile, locurile care nu trebuie să existe înainte. De a aștepta timpului, hărțile se pot deveni tot mai fidele.

GRAVURĂ DE BAY (LOCUL DE AȚINUT CAINEA)

Capturarea și alinaarea prăzii și a răsturnării deșapra unui loc de alinut carnea.

O IMAGINE MARE CU NUMEROASE LEGENDE CU SĂGETI

împart **PRADA** cu regina. În 1588, tot ei înving Invincibila Armada, formidabila flotă spaniolă creată de Filip al II-lea în scopul de a invada Anglia, de a o detrona pe Elisabeta I și de a restabili religia catolică, acolo unde ea fusese înlocuită de cea protestantă.

CÂNTECUL MARINĂRESC

Manevrele pe o corabie, precum ridicarea ancorei, cer eforturi fizice dintre cele mai mari. Pentru a-și da curaj și a acționa în cadență, marinarii cântă. Ei intonează cântece care vorbesc de naufragii sau care îi pun în scenă pe terribilii **PIRAȚI**, după cum ne povestesc *Balada căpitanului Kidd* sau *Banditul*:

„Cât de puțin îmi pasă mie,
unui bandit, de glorie,
de legile lumii ori de moarte.
Pe ocean îmi număr victoriile
Și-mi beau vinul în cupa de aur.
Să trăiesc din orgii,
iată-mi singura speranță,
Singura fericire,

*pe care am știut s-o merit.
Dacă pe mare
mi-am trecut copilăria,
Atunci tot pe mare un bandit ca mine
trebuie să și moară!”*

CÂRLIGUL

Înlocuiește mâna care a suportat o **AMPUTARE**.

La **PIRAȚI** și la **FLIBUSTIERI**, cârligul din metal este adesea preferat mâinii articulate din lemn, căci conferă mai multă forță. Cu ocazia **ABORDAJELOR**, acesta devine o

29

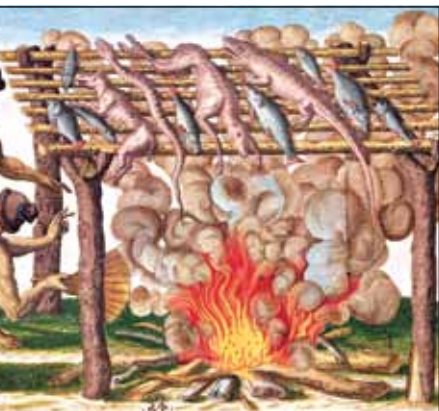

MĂRTURII SAU CITATE ALE UNOR PERSONAJE CELEBRE

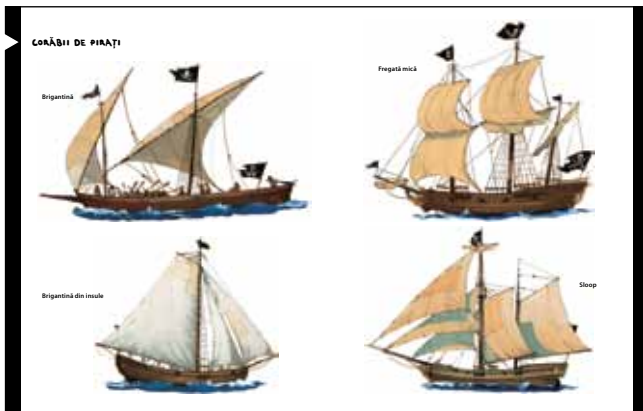
pentru a da o expresie vie unei definiții

SCURT TEXT INTRODUCTIV

care pune în evidență anumite informații (definiție, etimologie...)

UN TABLOU MARE, ALES PENTRU CALITATEA SA DE DOCUMENT ISTORIC

O PLANȘĂ ENCICLOPEDICĂ PENTRU A COMPARA DIFERITE ELEMENTE

BÂRLOG AL PIRAȚILOR

Din cele mai vechi timpuri, toate mările lumii au fost străbătute de pirați. Multe insule le-au servit drept ascunzișuri, de unde și-au lansat atacurile în cele patru colțuri ale pământului.

EUROPA

ASIA

MAREA
CHINEI

AFRICA

OCEANUL
INDIAN

OCEANIA

Madagascar

PIRAȚII &
FLIBUSTIERII

CORSARII

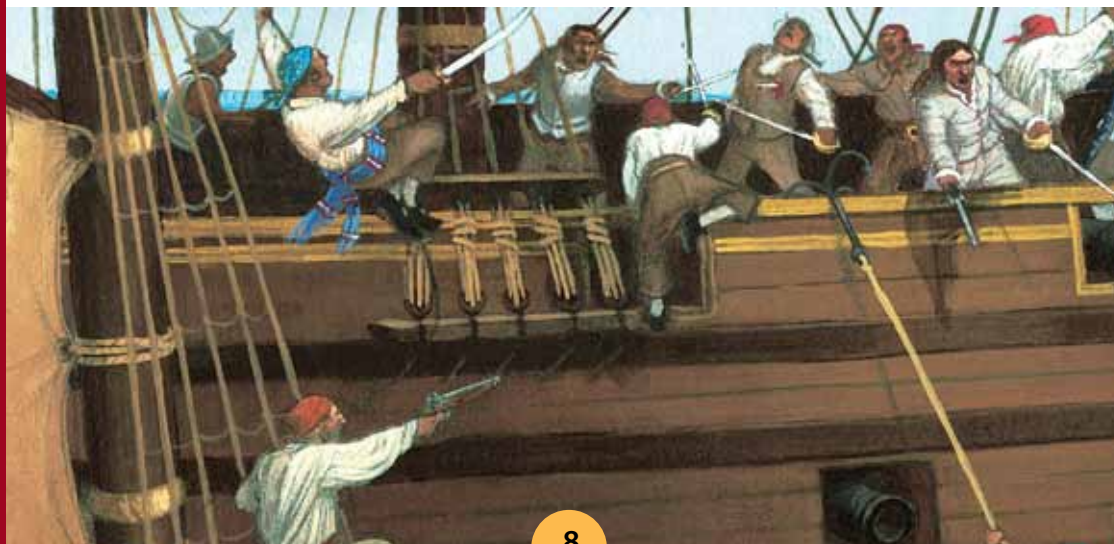

ABORDAJUL

Este momentul hotărâtor al unui atac pe mare.

Ca să se apropie de navele de comerț puternic înarmate, **PIRAȚII** acționează noaptea sau pun la bătaie o serie întreagă de **VICLEȘUGURI**, care le permit să nu fie descoperiți prea repede, de pildă, să înalțe în vârful catargului un **PAVILION** prieten. În ultimul moment, ei taie calea navei inamice și o prind ca într-o menghine. La strigătul căpitanului lor: „La abordaj!”, ei trec la atac. Aruncă tot felul de **CĂNGI** de fier, ca niște ancore de atac, cu care se prind de corabia asediată, după care aruncă

ULCIOARE EXPLOZIVE pline cu pulbere. Urlând și agitându-și **ARMELE**, ei se năpustesc pe punte. În timp ce un grup de **PIRAȚI** taie corzile, pentru a face ca pânzele să se prăvălească, un alt grup pornește asaltul asupra **ECHIPAJULUI** inamic. Începe, atunci, o luptă pe viață și pe moarte, care lasă în urma ei numeroase victime: morți, răniți, **PRIZONIERI** ce vor fi eliberați în schimbul unei **RĂSCUMPĂRĂRI**. Cei care rezistă sunt masacrați cu multă cruzime sau aruncați peste bord. Pirații, antrenați în lupte nenumărate, sunt adesea mai puternici decât adversarii lor. În plus, sunt gata să lupte până la capăt. Pentru ei, este o chestiune de viață și de moarte, mai ales când căpi-

tanul lor și-a **SABORDAT** nava, adică și-a sacrificat-o, pentru a-i lipsi pe oamenii săi de orice posibilitate de a da înapoi.

ACALMIA

Atunci când vântul se oprește, marea devine la fel de liniștită ca și un lac: vorbim despre fenomenul de acalmie. La fel de temută ca și furtuna, ea imobilizează navele și-i condamnă pe marinari la inactivitate. Acest fenomen este foarte des întâlnit într-o zonă apropiată de Ecuator, zonă numită și „borcanul negru”, unde absența vântului este dublată de o căldură insuportabilă. În acest loc, corăbiile sunt prinse în capcană. Rezervele de **HRANĂ** și de apă dulce se împuținează văzând cu ochii, ceea ce face că riscul de a muri de foame și de sete este din ce în ce mai mare. **CĂPITANUL** este la fel de neputincios ca întreg **ECHIPAJUL** său. Trebuie să aștepte ca vântul să se ridice, făcând, între timp, totul ca să împiedice fie și cea mai mică **REVOLTĂ**. Căci, inactivi, umblând de colo-colo ca niște animale în cușcă, oamenii au ner-

vii întinși la maximum și se pot lega de orice fleac pentru a se încăiera ori pentru a se uni împotriva șefului lor.

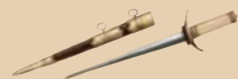
ALIZEELE

Aceste vânturi bat în Oceanul Atlantic, între insulele Canare, aflate în largul Africii, și **ANTILE**.

Regulate și bătând în direcția est-vest, acestea sunt niște vânturi care împing corăbiile înainte, umflându-le pânzele atunci când traversează Atlanticul, ca să ajungă în **AMERICA**: sunt vânturile care împing în direcția cea bună. Datorită lor, Cristofor Columb a ajuns primul în **ANTILE**, în 1492, folosindu-se de puterea lor. După el, toți navigatorii care aveau să vină din Europa au urmat același traseu, tocmai pentru a profita de ele.

AMERICILE

Acest continent, descoperit din întâmplare, în 1492, de

Cristofor Columb, plecat în căutarea unui drum al Indiilor, este numit și Lumea Nouă.

Împărțirea sa între spanioli și portughezi (prin **TRATATUL DE LA TORDESILLAS** din 1494) nu întârzie să stârnească tot felul de poftes nemăsurate. Atunci când cuceritorii spanioli (conchistadorii) aduc munți de **AUR** și de **ARGINT**, după ce i-au jefuit pe aztecii din Mexic și pe incașii din Peru, ei au dezvăluit europenilor existența unor bogății nebănuite. **FRANȚA**, urmată îndeaproape de **ANGLIA**, hotărăște să-și înarmeze vasele și să-și arunce în luptă **CORSARIII**. Aceste țări doresc și ele o parte din **PRADĂ** și uneori mai și reușesc s-o dobândească, fără ca, totuși, să zdruncine din temelii atotputernicia spaniolilor. De-a lungul secolelor al XVI-lea și al XVII-lea, uriașe cantități de metale prețioase au traversat, prin urmare, Oceanul Atlantic pe corăbii enorme, devenite prăzile preferate ale **PIRAȚILOR** și ale corsarilor. Pe aceștia îi interesează și navele specializate în comerțul triunghiular, cele care transportă, între Africa și America, sclavi și, dinspre colonii înspre Europa, diverse produ-

se. Este vârsta de aur a **PIRATERIEI**, în timpul căreia Marea Caraibilor este teatrul a numeroase atacuri surpriză, rapide și eficiente. În secolul al XVIII-lea însă, pirații încep să abandoneze această zonă, continuându-și aventurile în **BAHAMAS**, de-a lungul coastei americane, în **OCEANUL PACIFIC** și în **OCEANUL INDIAN**.

AMPUTAREA

Operație chirurgicală care constă în tăierea unui membru sau a unui organ după o luptă ori după un accident.

La bordul corăbiilor pirat, **CHIRURGUL** practică în mod curent amputarea, căci ea permite rănitului să scape de moarte, evitându-se, în același timp, ca infecția datorată cangrenei și tetanosului să se extindă. Chirurgul nu are la dispoziție prea multe mijloace care să-l ajute pe operat să suporte durerea. Ca să-l adoarmă puțin, îl pune să bea un rachiu foarte tare sau un drog, de obicei vin amestecat cu opiu. După cum o reglementează **CONTRACTUL**

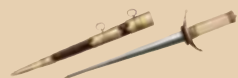

DE VIAȚĂ COLECTIV al piraților, răniții primesc o indemnizație în momentul împărțirii **PRĂZII**, conform unui barem fixat la începutul fiecărei expediții. Astfel, pierderea unui ochi reprezintă o sută de scuzi sau un sclav, pierderea mâinii sau brațului drept, a labei piciorului sau a piciorului întreg, două sute de scuzi sau doi sclavi. În afara acestei despăgubiri, pirații ciungi capătă proteze improvizate (precum **PICIORUL DE LEMN**) care fac din ei persoane încă și mai de temut, inspirând teamă, dar totodată și respect!

ANGLIA

Această țară din Europa nici nu vrea să audă că ar putea fi exclusă, în 1494, de la împărțirea dintre **SPANIA** și Portugalia a **AMERICILOR** proaspăt descoperite. Admite încă și mai puțin să se vadă exclusă de la practicarea comerțului pe acest nou continent, unde spaniolii și portughezii beneficiază de monopol. În secolul al XVI-lea, regina Elisabeta I, care caută să-și înzestreze țara cu o puternică flotă navală, reacționează. Impotriva spaniolilor, ea își aruncă în război **CĂMINII DE MARE**, niște **CORSARI** pe care i-a angajat anume ca să poarte mici războaie de hărțuire în **CARAIBE**, de-a lungul coastelor americane, împotriva vaselor de comerț. Timp de un secol, puterea spaniolă rămâne, totuși, de neînfrânt, chiar dacă Invincibila Armada, o flotă gigantică, adunată de regele spaniol Filip al II-lea pentru a invada Anglia, este un eșec. Englezii sfârșesc prin a pune un picior în Caraibe, cucerind insula Jamaica, în 1655. De acolo, ei îi susțin sau îi folosesc pe **FLIBUSTIERI**, lansându-și raidurile împotriva vaselor spaniole sau a **CETĂȚI-**

LOR AURULUI de pe continentul american. În aceeași epocă, Anglia, opusă Franței în numeroase războaie, este supusă atacurilor corsarilor francezi. În America de Nord, acolo unde posedă colonii, ea trebuie să se mai lupte și cu **PIRATERIA**, iar apoi cu acei corsari americani angajați într-un război (1775-1781) ce va duce la independența și la apariția tinerei națiuni americane. La sfârșitul secolului al XVIII-lea, Anglia, care trece cu greu peste acest grav eșec, domină, totuși, mările și face peste tot dovada putericei sale superiorități navale. Cu ocazia războaielor Revoluției (1792-1802) și ale Imperiului (1803-1815), atunci când jinduește la posesiunile Franței de peste mări, ea mai trebuie să facă față și nenumăratelor asalturi ale teribililor corsari francezi.

ANTILELE

Insule care sunt presărate în Marea **CARAIBELOR** (sau a Antilelor), din Golful Mexicului și până în Venezuela.

Cuba, Jamaica, Santo Domingo, Porto Rico formează, la nord, Marile Antile. La est, Micile Antile sunt dispuse în arc de cerc și numără, printre ele, în special, Martinica și Guadelupa. Celelalte, numite Antilele Olandeze, sunt situate în largul Venezuelei. Toate aceste mici teritorii scăldate de mare fac parte din regiunea **CARAIBELOR**, care își datorează numele **INDIENILOR** caraibi, ce trăiau pe aceste meleaguri în momentul în care Cristofor Columb ajungea și el acolo. Pirații de toate neamurile își găsesc aici sălaş, în special între secolele al XVI-lea și al XVIII-lea, pentru a putea pune mâna pe comorile transportate de navele spaniole.

APA DULCE

Îmbarcată în ditamai butoaiile care servesc și drept leșt vaselor, pentru a le stabiliza pe valuri, apa nu se mai poate bea după două săptămâni. Ca să fie păstrată mai multă vreme, butoaiile trebuie golite, clătite, curățate... Este o muncă de care **PIRAȚII** se lipsesc bucuros, preferând să aducă la bordul navelor cantități uriașe de bere (care

are meritul de a se conserva!). Setea, chinuitoare pe căldurile tropicale, e la fel de temută ca și foamea.

APARATELE DE MANEVRĂ

Acest termen desemnează tot ceea ce servește în a manevra o corabie: cabluri, corzi, pânze.

În momentul **ABORDAJULUI**, pirații escaladează aparatele de manevră. De pe aceste poziții, ei domină puntea și pe cei care sunt gata să se lupte. Cu lovituri puternice de **SECURE**, ei taie corzile. Atunci, pânzele cad, iar nava este imobilizată. Este momentul când bătălia poate începe.

APROVIZIONAREA

Cu ocazia escalelor, **PIRAȚII** își fac plinul cu provizii înainte de a pleca iar în noi expediții. Ei cumpără, în regim de contrabandă, carne afumată de la **BUCANIERI**, vânează porci sălbatici, ca-

pre sălbatici, pescuiesc ton din mare, pun mâna pe **BROAȘTE ȚESTOASE** și jefuiesc ouăle din cuiburi. Umplu butoaiele cu **APĂ DULCE**. Gata cu **HRANA** de proastă calitate, mâncată zile întregi pe mările și oceanele lumii!

ARMELE

(A SE VEDEA PAGINILE 14-15)

Acestea intră în acțiune în momentul crucial al **ABORDAJULUI**, zgomotul lor acoperind strigătele de luptă ale piraților.

Înarmați până în dinți, pirații dispun de un întreg arsenal confiscat de la adversarii lor, cu ocazia luptelor anterioare: arme albe și arme de foc. Primele se învârt în mișcări de morișcă înfricoșătoare. Este vorba despre săbii, **SECURI**, folosite la **ABORDAJ**, și pumnale. Toate sunt prevăzute cu lame

Pistoletul cu cremene

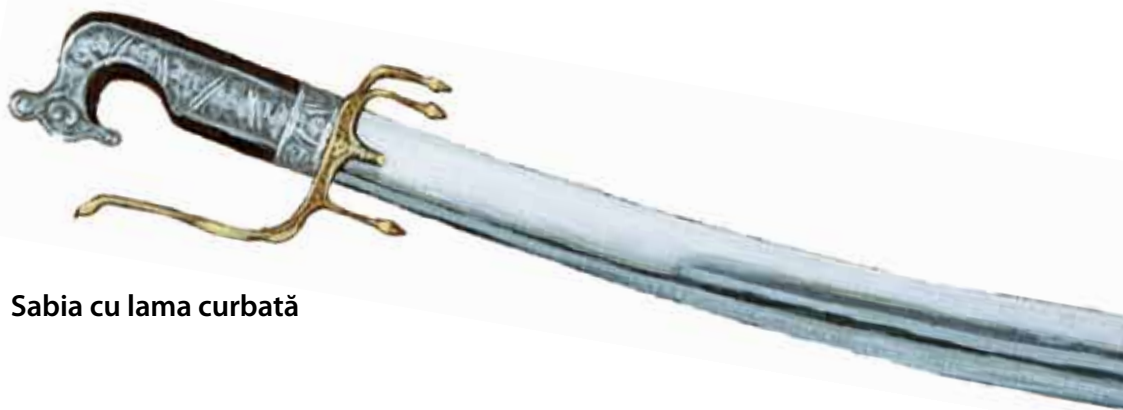
ARME

Pistoletul cu cremene

Muscheta

Sabia cu lama curbată

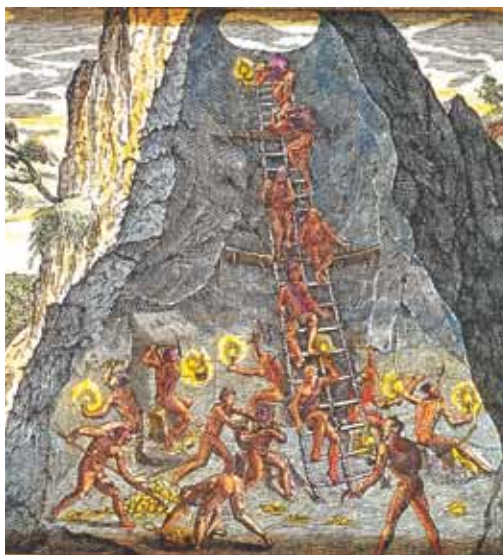
Pumnalul și teaca sa

Secura de abordaj

Sabia

de oțel, mai mult sau mai puțin groase, tăind la fel de bine ca un brici. Când sunt agitate în iureșul luptei, armele de foc fac, la rândul lor, mult rău. Muscheta, un fel de pușcă, are adesea o țeavă lungă și lărgită în pâlnie spre vârf. Fără prea mare precizie, ea trimite salve puternice, făcute din bucățele de fier, cioburi de sticlă și din cuie. Cu ajutorul ei, nu se ochește, ci se trage la întâmplare, în mulțime. Pistoletul cu cremene poate fi, și el, de temut. Ușor și mai lesne de mănuit decât muscheta, este arma cea mai folosită. Funcționează cu praf de pușcă. Când luptătorul apasă pe tră-

gaci, cremenea scoate scânteii, care, la rândul lor, aprind praful de pușcă. Însă se întâmplă și ca împușcătura să fie compromisă, dacă praful de pușcă este prea umed, din cauza aerului marin. Ei și ce! Pistoletul servește în acest caz drept bătă, ca și muscheta, de altfel, ținută de țeavă. Acest trist arsenal, completat de alte și alte arme, face multe victime în cele două tabere. Acesta este momentul în care sare în ajutor un personaj indispensabil la bordul corăbiei piraiților: **CHIRURGUL**.

AURUL ȘI ARGINTUL

Aceste metale prețioase, care provin din **AMERICA**, sunt transportate cu sutele de tone în **CALELE** vaselor care se îndreaptă spre **SPANIA**: un motiv în plus care stârnește noi poftes și îndeamnă la tot felul de acte de vitejie! Încă de la descoperirea sa, America le flutură europenilor pe sub nas promisiunea unor bogății fabuloase. Cuceritorii spanioli jefuiesc comorile aztecilor și ale incașilor. Apoi organi-

zează exploatarea zăcămintelor de aur din insulele **CARAIBE** și a celor din istmul Panama, făcându-i sclavi pe indieni. În 1545, descoperirea muntelui de argint Potosi, din Bolivia, le adeverește speranțele de îmbogățire cele mai nebunești. Mii de indieni mor la datorie, încercând să smulgă, din galeriile minelor, sute de kilograme de minereu pe zi. Afluxul acestor metale prețioase (300 de tone de aur și 10.000 de tone de argint în 150 de ani) îmbogățește Spania și marele comerț european, dar și aruncă pe mări și oceane o mulțime de doritori gata să facă orice ca să pună mâna măcar pe o parte din această pradă fabuloasă.

AVERY, JOHN

(1675-?)

Supranumit în timpul vieții „Regele piraților”, acest marinar englez a avut o carieră de bandit foarte scurtă. Ea a început atunci când s-a îmbarcat la bordul unei nave care trebuia să meargă în marea **CARAIBILOR** să prindă **PIRAȚI**. Nu a întârziat însă să pună

mâna pe corabie, să-l arunce peste bord pe **ȚĂPITAN** și să se îndrepte cu restul echipajului spre **OCEANUL INDIAN** pentru a da mâna cu pirații. Astfel, el a organizat o mică flotă de nave mici și rapide, cu un singur catarg și a străbătut marea Arabiei, unde, la un moment dat, a făcut o captură de zile mari: o corabie a Marelui Mogul, suveranul Imperiului Indian, care își transporta fiica și o cantitate uriașă de monede de aur și de pietre prețioase. John Avery, care promișese să împartă **PRADA** cu asociații săi, a încercat să nu mai dea ochii cu aceștia. Și, cu doar o mână de oameni, o șterge englezește, grăbindu-se să navigheze spre **ANTILE**, apoi spre Anglia, unde speră să facă pierdută urma prețioasei sale prăzi. Nu are să ajungă niciodată să-și realizeze visul, căci negustorii, care știu că pe capul său fusese pus un preț bun, amenință că-l denunță. A murit singur, ruinat, în timp ce tot felul de povestiri, care țin mai degrabă de legendă, au făcut din el eroul din **MADAGASCAR**. Pe această insulă, se zice că ar fi fost un rege puternic, care ar fi trăit fericit alături de soția lui, fata Marelui Mogul, și de numeroșii lor copii.

